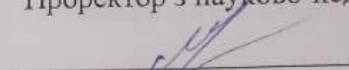

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

 М.І. Мальований

« 3 » 09 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Стратегія сталого розвитку

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь: магістр

Спеціальності: 101 «Екологія»

183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Факультет: плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Умань – 2019 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Екологія» та 183 «Технології захисту вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» та 183 «Технології захисту навколишнього середовища» – Умань: Уманський НУС, 2019. – 13 с.

Розробники:

Щетина М. А., доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності, к. ек. н.

Нікітіна О. В., доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності, к. с.-г. н.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Протокол від «30» серпня 2019 року № 1

Завідувач _____ кафедри екології та безпеки життєдіяльності
(Сонько С.П.)

(підпис)

«30» 08 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Протокол від «3» 09 2019 року № 1

Голова _____ (Тернавський А.Г.)

«   » _____ 2019 року

**1. Опис навчальної дисципліни
“Стратегія сталого розвитку”**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – 4	<i>Галузь знань:</i> 10 «Природничі науки»	<i>Денна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Модулів – 1	Спеціальність 101 «Екологія»	Нормативна	
Змістових модулів – 4		<i>Рік підготовки</i>	
Загальна кількість годин – 120		1-й	
Тижневих годин для денної (заочної) форми навчання: аудиторних – 4,1 (0,8) год; самостійної роботи студента – 2,9 (7,06) год		Освітній ступінь: магістр	<i>Семестр</i>
	1-ий		1-ий
	<i>Лекції, год</i>		
	30		8
	<i>Практичні заняття, год</i>		
	42		4
	<i>Індивідуальні заняття</i>		
	-		-
	<i>Самостійна робота, год</i>		
48	108		
<i>Вид контролю</i>			
Залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної:

- для денної форми навчання – 60:40;
- для денної форми навчання – 10:90.

2. Опис дисципліни

Мета курсу (інтегральна компетентність) – здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність до виконання дослідницької роботи з елементами наукової новизни.

Фахові компетентності:

ФК 1. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК 2. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.

ФК 3. Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності.

ФК 4. Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності.

ФК 8. Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля.

ПР02. Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.

ПР03. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.

ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.

ПР07. Уміти спілкуватися іноземною мовою в науковій, виробничій та соціально-суспільній сферах діяльності.

ПР08. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.

ПР10. Демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища.

ПР12. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.

ПР13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.

ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

ПР17. Критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття з різних предметних галузей для вирішення теоретичних задач і проблем екології.

3. Програма навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Реалізація стратегії сталого розвитку

Змістовий модуль 1. Передумови розробки стратегії сталого розвитку

Тема 1. Екологічна проблема в історії людства

Тема 2. Суспільні та екологічні передумови розробки концепції сталого розвитку

Змістовий модуль 2. Впровадження у життя стратегії сталого розвитку

Тема 3. Пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі

Тема 4. Сучасна глобалістика як наука про сталий розвиток

Змістовий модуль 3. Концепція стратегії сталого розвитку

Тема 5. Діяльність інституту спостереження за навколишнім середовищем

Тема 6. Концепція сталого розвитку для України

Змістовий модуль 4. Можливості сталого розвитку. Науково-прикладні засади сталого розвитку

Тема 7. Оцінка можливості переходу до сталого розвитку

Тема 8. Еколого-технологічні аспекти сталого розвитку регіонів

Тема 9. Стратегія сталого розвитку природного заповідного фонду

Тема 10. Стратегія сталого розвитку регіонів екологічного ризику викликаного природними процесами

Тема 11. Стратегія сталого розвитку регіонів екологічного ризику викликаного техногенним забрудненням

Тема 12. Еколого-економічні аспекти стратегії сталого розвитку

Тема 13. Стратегія сталого управління урбоекосистемою

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
МОДУЛЬ 1. РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ												
Змістовий модуль 1. Передумови розробки стратегії сталого розвитку												
Тема 1. Екологічна проблема в історії людства	7	2	2	–	–	3		2	–	–	–	6
Тема 2. Суспільні та екологічні передумови розробки концепції сталого розвитку	9	2	4	–	–	3	–	–	–	–	–	8
<i>Разом за ЗМ 1</i>	<i>16</i>	<i>4</i>	<i>6</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>6</i>	<i>–</i>	<i>2</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>14</i>
Змістовий модуль 2. Впровадження у життя стратегії сталого розвитку												
Тема 3. Пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі	9	2	2	–	–	5	–	2	–	–	–	6
Тема 4. Сучасна глобалістика як результат діяльності Римського клубу	11	2	4	–	–	5	–	–	2	–	–	6
<i>Разом за ЗМ 2</i>	<i>20</i>	<i>4</i>	<i>6</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>10</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>2</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>12</i>
Змістовий модуль 3. Концепція стратегії сталого розвитку												
Тема 5. Діяльність інституту спостереження за навколишнім середовищем	10	2	4	–	–	4	–	2	–	–	–	10
Тема 6. Концепція сталого розвитку для України	10	2	4	–	–	4	–	–	–	–	–	10
<i>Разом за ЗМ 3</i>	<i>20</i>	<i>4</i>	<i>8</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>8</i>	<i>–</i>	<i>2</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>20</i>
Змістовий модуль 4. Перспективи сталого розвитку. Науково-прикладні засади сталого розвитку												
Тема 7. Оцінка можливості переходу до сталого розвитку	12	4	4	–	–	4	–	–	–	–	–	8
Тема 8. Еколого-технологічні аспекти сталого розвитку регіонів	10	2	4	–	–	4		2				8
Тема 9. Стратегія сталого розвитку природного заповідного фонду	10	4	2	–	–	4						8
Тема 10. Стратегія	8	2	2	–	–	4		2				8

сталого розвитку регіонів екологічного ризику викликаного природними процесами												
Тема 11. Стратегія сталого розвитку регіонів екологічного ризику викликаного техногенним забрудненням	8	2	2	–	-	4						10
Тема 12. Еколого-економічні аспекти стратегії сталого розвитку	10	2	4	–	-	4						10
Тема 13. Стратегія сталого управління урбоекосистемою.	6	2	4	–	-	–						10
<i>Разом за ЗМ 5</i>	<i>64</i>	<i>18</i>	<i>22</i>	<i>–</i>	<i>-</i>	<i>24</i>		<i>2</i>	<i>2</i>			<i>62</i>
ВСЬОГО	120	30	42	–	-	48	–	8	4	–	–	108

5. Темі практичних занять

№	Назви тем	ДФН	ЗФН
МОДУЛЬ 1. РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ			
Змістовий модуль 1. Передумови розробки стратегії сталого розвитку			
1	Природокористування, проблема відносин суспільства і природи. Взаємодія природи і суспільства в історичному аспекті	2	2
2	Суспільні і екологічні передумови розробки концепції сталого розвитку. Сучасна екологічна ситуація в Україні	4	
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>		6	2
Змістовий модуль 2. Впровадження у життя стратегії сталого розвитку			
3	Пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі. Принципи діяльності та цілі Римського клубу.	2	2
4	Сучасна глобалістика як наука про сталий розвиток. Глобальні проблеми людства та сталий розвиток.	4	
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>		6	2
Змістовий модуль 3. Концепція стратегії сталого розвитку			
5	Діяльність інституту спостереження за навколишнім середовищем	4	
6	Концепція сталого розвитку для України. Інтеграція екологічної політики в стратегію економічних	4	

	реформ		
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>		8	
Змістовий модуль 4. Перспективи сталого розвитку. Науково-прикладні засади сталого розвитку			
7	Національні пріоритети сталого розвитку України. Сценарії переходу до сталого розвитку	4	
8	Еколого-технологічні аспекти сталого розвитку регіонів	4	
9	Стратегія сталого розвитку природного заповідного фонду	2	
10	Стратегія сталого розвитку регіонів екологічного ризику викликаного природними процесами	2	
11	Стратегія сталого розвитку регіонів екологічного ризику викликаного техногенним забрудненням	2	
12	Еколого-економічні аспекти стратегії сталого розвитку	4	
13	Стратегія сталого управління урбоєкосистемою.	4	
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>		22	
ВСЬОГО		42	4

6. Індивідуальні завдання

7. Самостійна робота

МОДУЛЬ 1. РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ			
	Змістовий модуль 1. Передумови розробки стратегії сталого розвитку	ДФН	ЗФН
1	Природокористування та його зміст Екологічні кризи в історії людства та причини їх виникнення	5	12
2	Поняття про глобальні проблеми Екологічна проблема як глобальна	6	12
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>		11	24
	Змістовий модуль 2. Впровадження у життя стратегії сталого розвитку		
3	Пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі Програма дій на XXI століття	6	12
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>		6	12
	Змістовий модуль 3. Концепція стратегії сталого розвитку		
4	Стан Світу» як фундамент концепції сталого розвитку Роль лісів у екологічній стабілізації екосистем	8	12

<i>Разом за змістовим модулем 3</i>		8	12
	Змістовий модуль 4. Перспективи сталого розвитку. Науково-прикладні засади сталого розвитку		
5	Оцінка інтродукції як різновиду екологічного збурення природних екосистем. Екологічно толерантні напрями лісокористування	6	15
6	Концепція сталого розвитку України.	5	15
7	Соціоекологічні аспекти стратегії сталого розвитку. Екологічна політика і стратегія сталого розвитку.	6	15
8	Комунікація екологічного ризику при сталому розвитку регіонів.	6	15
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>		23	60
ВСЬОГО		48	108

8. Методи навчання

Під час навчання застосовуються такі методи навчання: лекції, практичні, підготовка повідомлень та доповідей на практичні заняття, самостійне вивчення тем дисципліни.

Лекції, практичні, лабораторні, індивідуальні заняття, самостійне вивчення тем навчальної дисципліни.

До підготовки фахівців високого рівня використовуються такі методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні методи – розповідь-пояснення, бесіда, лекція.
- наочні – ілюстрація, демонстрація;
- - практичні – практичні роботи, реферати;
- інформаційно-рецептивний метод передбачає передачу згаг у готовому вигляді, сприяє розвитку уваги студентів;
- репродуктивний метод забезпечує можливість передавання великої за обсягом навчальної інформації за мінімально короткий час, без великих витрат зусиль;
- проблемний метод. Викладач показує зародження істини конкретної науки, демонструючи еталон проблемного мислення. Засвоюється засіб та логіка розв’язання проблеми, розвивається логічне мислення, формулюється інтерес до навчальної роботи;
- частково-пошуковий. Викладач організовує та спрямовує думки студентів до самостійного розв’язання проблеми, сприяє переходу знань у переконання. Формує

вміння самостійно здобувати знання, сприяє розвитку логічного мислення, виховує інтерес до науково-пошукової діяльності;

- пошуковий метод, сприяє оволодінню методами наукового пізнання. Відбувається розвиток здібності до творчої діяльності.

9. Методи контролю

Усне та письмове опитування, тестування.

Матеріал лекції оцінюється за допомогою тестового контролю знань та усного опитування. Підсумковий контроль знань – іспит.

Поточний контроль здійснюється під час проведення аудиторних занять і має за мету перевірку засвоєння студентами кредитних модулів навчальної дисципліни.

Модульний контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах, а також для встановлення зворотного зв'язку між викладачем, його якістю викладання і рівнем знань і умінь студентів.

Тестовий контроль передбачає однакові вимоги до усіх студентів, допомагає уникати надмірних хвилювань, надає можливості ефективніше використовувати час, стимулює студентів до самоконтролю. Використовується для виявлення знання фактів, для визначення вмій творчо використовувати набуті знання більш ефективними є інші методи контролю.

10. Розподіл балів за змістовим модулем дисципліни

ЗМ № 1		ЗМ № 2		ЗМ № 3		ЗМ № 4							СУМА
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	100
10	10	10	10	10	10	10	5	5	5	5	5	5	

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Методичні вказівки до виконання практичних робіт та проведення семінарських занять з дисципліни «Стратегія сталого розвитку» спеціальності 101 «Екологія» – УНУС, 2019.– 24 с.

13. Рекомендована література

Базова література

1. Проект Стратегії національної екологічної політики на період до 2020 року. Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, 2008.
2. Мельник Л. Г. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. Л. Г. Мельника. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. – 654 с.
3. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: Підручник. – Суми: Університетська книга, 2003. – 348 с.
4. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: Посібник для перепідготовки фахівців. – Суми: Університетська книга, 2006. – 325 с.
5. Боголюбов В. М. Стратегія сталого розвитку: Навчальний посібник. В. М. Боголюбов, В. А., Прилипка / – Херсон: Олді-плюс, 2010. – 22 с.
6. Мельник Л. Г. Методи оцінки екологічних втрат: Монографія / За ред. Л. Г. Мельниката, О. І. Корінцевої. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2004. – 288 с.

Додаткова література

1. Білявський Г. О. Екологія (теорія та практикум) / Г. О. Білявський, Л. І. Бутченко. - Видання третє. - К. : Лібра, 2006. - 368 с.
2. Економіка природокористування: підручник / О. І. Фурдичко, Л. О. Мармуль, В. О. Малеев, Ю. В. Пилипенко. - К. : Аграрна освіта, 2009. - 256 с.
3. Оптимізація природокористування. В 5 томах. Навч.посібник.- Дорогунцов С.І., Муховіков А.М., Хвесик М.А. - Т.1. Природні ресурси: еколого-економічна оцінка. /С.І.Дорогунцов, А.М.Муховіков, М.А.Хвесик -К.:Кондор,2004.
4. Сонько С.П. Просторовий розвиток соціо-природних систем: шлях до нової парадигми. Наукова монографія. /С.П.Сонько. - Київ: Ніка Центр, 2003. -287 с.
5. Сонько С.П. Засадничі принципи ноосферного природокористування у контексті концепції сталого розвитку. /С.П.Сонько /Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ, №8, 2006. - С. 74-87.
6. Сонько С.П. Стійкий розвиток та методологічна криза політичної економії./С.П. Сонько. //Вісник Дніпропетровського національного університету. Серія Економіка. Випуск 7. 2005- С.64-76.
7. Сонько С.П. Географічна методологія сталого розвитку ./С.П.Сонько. / Україна: географічні проблеми сталого розвитку. Т.Ш. - Київ: Обрій,2004.- С.25-27.
8. Сонько С.П. Концепція сталого розвитку та її методологічна дискусійність. /С.П. Сонько / Регіональна економіка. №4, 2003.- С13-28.
9. Сонько С.П. Територіальна організація сільського господарства та стійкий розвиток – шлях до нової парадигми /С.П.Сонько // Ринкова трансформація економіки АПК: кол. монографія. /За ред. акад.УААН П.Т.Саблука, В.Я.Амбросова, Г.СМазнева. 4.4. Київ.ІАЄ, 2002.- С212-216.
10. Сонько С.П. Концепція стійкого розвитку та зміна парадигм у суспільній географії. /С.П.Сонько // Вісник Харківського національного університету ім.В.Н.Каразіна, №620. Серія геологія, географія, екологія. Х.:Вид.Харк.ун-ту. 2004. - С 110-119.
11. Сонько С.П. Просторова структура ноосфери та місце у ній об'єктів індустріальної спадщини. /С.П.Сонько // Географічні дослідження Кривбасу. - Випуск 2. - Кривий Ріг, Видавничий дім, 2007. - С.44-47.
12. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст./Т. Ю.Туніця - К.:Знання,2006. – 300с.

14. Інформаційні ресурси

- 1.http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_new_philosophy/633/%D0%9A%D0%9E%D0%AD%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%AE%D0%A6%D0%98%D0%AF
- 2.<http://prepod.info/ru/article/koncepciya-koevolyucii-prirody-i-obschestva/>
3. <http://www.ecolife.ru/jornal/ecap/1998-2-1.shtml>
4. <http://www.udau.edu.ua/staff/spivrobotniki/sonko-sergij-petrovich/naukovi-rezultati-vprovadzheni-v-navchalnij-proczes.html>

5. Міністерство екології та природних ресурсів України

<http://www.menr.gov.ua/>.

3. Державне агентство лісових ресурсів України.

<http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index>

4. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України

<http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.

8. «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». <http://ecos.kiev.ua/news/list/>